

N:o 211.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ändring i gällande grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar; gifven Stockholms slott den 2 april 1909.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva,

dels att punkterna 2 och 9 i de utaf Kungl. Maj:t med Riksdagen antagna grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar må erhålla följande förändrade lydelse:

»2.

En hvar af förenämnda ämbets- och tjänstemän, hvilken vid afskedstagandet stått i statens tjänst i 30 år, eller, om han är underofficer vid värfvadtt garnisonsregemente eller fortifikationen, i 25 år, samt i öfrigt till arméns pensionskassa erlagt stadgad pensionsafgift, och är till pension ur kassan berättigad, äger att efter erhållet afsked undfå fyllnads-pension, beräknad enligt punkten 1 här ofvan, om tillika följande lefnads-år äro uppnådda, nämligen af:

a) generaler af alla grader, generalintendenten, militärbefälhafvaren å Gottland, krigsarkivarien samt vaktmästarna vid militära ämbetsverk och staber 65 år;

b) *öfverfältläkaren*, regements- och sekundchefer, äfvensom öfriga chefer för särskildt för sig bestående militära kårer, öfverstarna vid generalstaben och fortifikationen, kommandanten i Boden, öfverfältintendenten, chefen för krigshögskolan, professorn vid generalstaben, fältintendenter, *fältläkaren och fältveterinären vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse*, auditörer, sekreteraren vid fortifikationen, regementsläkare, chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsveterinärer,

tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare, kassörer och förrådsförvaltare vid fortifikationen, förvaltare vid intendenturkåren, fanjunkarna vid krigsskolan, väbeln vid artilleri- och ingenjörhögskolan, tygunderofficerare, verkmästare, besiktningsrustmästare, *tygverkmästare*, *departementsskrifvare*, tygskrifvare, fabrikskrifvare, tyghandtverkare, gevärshandtverkare och handtverkare vid trängen 60 år;

c) öfriga i mom. b ej upptagna regementsofficerare, regementsintendenter, intendenter, bataljonsläkare, *assistenten vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse*, sjukhusläkaren med bataljonsläkares lön vid garnisons-sjukhuset i Stockholm, regementsstallmästare, bataljonsveterinärer 55 år;

d) officerare af kompaniofficers grad, underintendenter, underofficerare med undantag af fanjunkarna vid krigsskolan och tygunderofficerare, äfvensom musikpersonal 50 år.»

»9.

Pensionstagare, som tillträder lön, hvarmed pensionsrätt enligt dessa grunder är förenad, får icke uppbära fyllnadspension.

Den, som åtnjuter annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för arméns pensionering äro anvisade, skall i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda från annat håll uppbär; dock att, därest hvad han med tillämpning häraf skulle i pension från arméns pensionskassa och fyllnadspension uppbära tillsammans med lönen eller den andra pensionen understiger tre tusen kronor, afdrag å fyllnadspensionen skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att sammanlagda beloppet icke må öfverstiga tre tusen kronor; skolande, i fall den andra pensionen utgår enligt de i lagen angående civila tjänstnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder, minskning i fyllnadspensionen icke äga rum,»

dels ock att föreskrift meddelas därom, att de nya bestämmelserna i punkt 9 skola tillämpas från och med den 1 januari 1910.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

O. B. Malm.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 2 april 1909.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 HAMMARSKJÖLD,
 SWARTZ,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Departementschefen, statsrådet Malm anförde vidare:

»Jämlikt de af Kungl. Maj:t med 1877 års Riksdag fastställda grunder för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar utgår den nämnda personal tillkommande pension dels i form af sådan förmån från arméns pensionskassa dels såsom fyllnadspension af statsmedel. Enligt föreskrifterna i punkt 9 af omförmälda grunder, sådan denna punkt lydde jämlikt nådiga cirkuläret den 29 november 1878, ägde den pensionstagare, som tillträdde lön, hvarmed pensionsrätt enligt samma grunder vore förenad, icke att uppbära fyllnadspension. Den åter, som åtnjöte annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som anvisats för arméns pensionering, skulle i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda uppbure från annat håll.

Då sistnämnda bestämmelse, hvars tillämpning verkade tyngre i den mån den militära pensionen vore mindre, syntes innebära en obillighet mot isynnerhet de lägst pensionerade, gjorde arméns år 1903 församlade fullmäktige uti underdånig skrifvelse den 28 november samma år framställning därom, att nämnda föreskrift måtte ändras på det sätt, att pensionsafdraget bestämdes efter en fallande skala och de lägst pensionerade helt och hållet befriades därifrån.

Sedermera ingafs af åtskilliga vid rikets allmänna läroverk anställda gymnastiklärare ansökan om befrielse för dem från skyldighet att vidkännas något afdrag af dem tillkommande militär pension. De erinrade därvid, att de på grund däraf, att de förut uppbure militärpension, enligt bestämmelserna i § 16 punkt 3 i den nya pensionslagen af den 11 oktober 1907 vid uppnådda 62 lefnads- och 30 tjänstår ägde uppbära endast en tredjedel af den för gymnastiklärare bestämda pensionen. Då de dessutom jämlikt ofvannämnda pensioneringsgrunder för armén skulle vidkännas afdrag på den intjänta militära pensionen med två femtedelar af hvad de uppbure i lön eller komme att uppbära i pension såsom gymnastiklärare, syntes dessa bestämmelser, sammanställda med hvarandra, icke vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande.

Statskontoret, hvars yttrande öfver berörda framställningar infor- drades, ansåg, att en förutsättning för de i § 16 i pensionslagen gifna bestämmelserna uppenbarligen varit, att pensionstagaren icke skulle behöfva vidkännas något afdrag å den honom från annat håll tillkommande lön eller pension för statstjänst, och att således de pensionsbestämmelser, som till äfventyrs stadgade sådant afdrag, borde ändras med hänsyn till den civila pensionslagens föreskrifter; och föreslog statskontoret fördenskull, att i § 9 i förenämnda pensioneringsgrunder, sådan denna punkt lydde enligt nådiga cirkuläret den 29 november 1878, skulle införas bestämmelse därom, att minskning i fyllnadspensionen icke skulle äga rum, därest den andra pensionen utginge enligt lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907.

Sedan Riksdagen år 1908 bifallit Eders Kungl. Maj:ts i öfverensstämmelse med statskontorets förslag gjorda framställning i ämnet, har ofvannämnda punkt 9 i pensioneringsgrunderna genom nådiga kungörelsen den 8 juli 1908 erhållit följande lydelse:

»Pensionstagare, som tillträder lön, hvarmed pensionsrätt enligt dessa grunder är förenad, får icke uppbära fyllnadspension.

Den, som åtnjuter annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för arméns pensionering äro anvisade,

skall i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda från annat håll uppbär; skolande dock, i fall den andra pensionen utgår enligt de i lagen angående civila tjänstinhafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder, minskning i fyllnadspensionen icke äga rum.»

1907 års pensionslags bestämmelser i fråga om pensionsafdrag återfinnas i lagens § 16, som ursprungligen hade följande lydelse:

»16 §.

Pension för tjänst, som i denna lag afses, må, ändock att de för erhållande af pension föreskrifna villkor uppfyllts, icke förenas med lön eller pension för annan sådan tjänst eller annan statstjänst förutom i de fall och med de inskränkningar, som här nedan stadgas, nämligen:

1:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter lön för annan tjänst, pension må, för den tid lönen för den andra tjänsten åtnjutes, utgå med en tredjedel af det belopp, som enligt denna lags bestämmelser eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom pensionen och lönen tillsammans icke uppgå till beloppet af den pension, som eljest skolat för förstnämnda tjänst åtnjutas, pensionen ökas med skillnaden;

2:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter pension för annan tjänst, som i denna lag afses, pension må utgå för båda tjänsterna med ett sammanlagdt belopp motsvarande det högre af de pensionsbelopp, som eljest skolat utgå, ökad med en tredjedel af det lägre, eller, om bägge pensionsbeloppen äro lika, motsvarande det ena af dem, ökad med en tredjedel;

3:o) att för den, som vid afgang från tjänsten åtnjuter eller sedermera erhåller pension för statstjänst, å hvilken denna lag icke äger tillämpning, pension för den förra tjänsten må utgå med en tredjedel af det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen må ökas med hvad som motsvarar skillnaden.»

Då dessa bestämmelser emellertid med hänsyn till de små lön- och pensionstagarna syntes vara alltför stränga, föreslog Eders Kungl. Maj:t, på därom af statskontoret gjord framställning, 1908 års Riksdag att till nämnda § lägga ett moment 4, så lydande:

»4:o) att, därest med tillämpning af de i 1:o), 2:o) och 3:o) af denna paragraf gifna bestämmelser sammanlagda beloppet af lönen och pensionen eller af de båda pensionerna understiger tre tusen kronor, afdrag å pensionsbeloppet skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att pensionen tillsammans med lönen eller den andra pensionen icke må öfverstiga tre tusen kronor.»

Detta ändringsförslag vann Riksdagens bifall.

Nya, efter förhållandena afpassade bestämmelser föreligga alltså numera rörande förening af militär pension och civil pension enligt 1907 års pensionslag. I fråga om förening af militär pension med civil lön eller civil pension, som icke utgår enligt nyssnämnda pensionslag, gälla däremot fortfarande de gamla bestämmelserna, enligt hvilka visst afdrag i den militära pensionen alltid skall äga rum. Då jag emellertid icke ansett dessa bestämmelser på ett med rättvisa och billighet öfverensstämmande sätt tillgodose särskildt de lägst pensionerades intressen, har jag, jämlikt erhållet nådigt bemyndigande, anmodat öfversten m. m. O. Nordensvan att utarbета förslag till förändrade föreskrifter i ifrågasvarande afseende samt därvid särskildt taga i öfvervägande ofvan omnämnda, af arméns år 1903 församlade fullmäktige väckta förslag, att pensionsafdrag skulle bestämmas efter en fallande skala och de lägst pensionerade helt och hållet befrias från sådant afdrag; och har öfverste Nordensvan den 7 december 1908 aflämnat betänkande i ämnet.

Efter att däri till en början hafva redogjort för de förslag och yttranden, som hittills af olika myndigheter afgifvits rörande föreliggande fråga, har öfverste Nordensvan vidare anfört, bland annat, följande.

Tillstånd att med militär tjänst förena civil befattning i statens tjänst plägade på ansökan meddelas af Kungl. Maj:t, då den civila befattningen ansåges vara af den art, att densamma icke vore till hinder för den militära tjänsten. Under sådant förhållande finge aflöningen oafkortad åtnjutas för såväl den ena som den andra tjänsten. I fråga om förening af militär pension med civil lön eller civil pension vore särskilda bestämmelser utfärdade, enligt hvilka för vissa fall afdrag af pensionsbelopp skulle äga rum.

En följd häraf vore, att om en officer jämte sin militära tjänst tillåtes utöfva en gymnastiklärarbefattning, — hvilket vore ett ofta förekommande exempel — ägde han uppbära full aflöning för bägge tjänsterna. När en sådan officer erhållit afsked från sin militära tjänst,

måste han, därest han fortfarande ville behålla gymnastiklärarbefattningen, af sin militära pension afstå en del, motsvarande två femtedelar af den med gymnastiklärarbefattningen förenade lönen, oaktadt han numera kunde anslå hela sin tid till befattningens skötande. Detta syntes knappast vara med billighet öfverensstämmande, särskildt då sistnämnda befattning icke öfvat något inflytande på den militära pensionens förvärfvande. När en dylik person sedermera lämnade den civila tjänsten, ägde han rätt att uppbära den militära pensionen oafkortad, men måste däremot afstå två tredjedelar af den civila pensionen — detta dock endast, om den civila pensionen utginge jämlikt 1907 års pensionslag. Om densamma däremot grundade sig på äldre bestämmelser, behöfde han icke vidkännas något afdrag däri, men i stället minskades för sådant fall den militära pensionen med ett belopp, motsvarande två femtedelar af den civila pensionens belopp.

Uti sitt den 14 november 1906 afgifna underdåniga utlåtande öfver arméns år 1903 församlade fullmäktiges ofvanberörda framställning om ändring af 1877 års pensioneringsgrunder hade direktionen öfver arméns pensionskassa såsom sin åsikt uttalat, att man vid bedömandet af pensionärs rätt att vara i okvald besittning af en gång intjänta pensionsförmåner borde skilja mellan *å ena sidan* sådan pensionär, hvars civila tjänst kunde anses vara en fortsättning af den militära, och *å andra sidan* sådan pensionär, som innehade civil lön eller pension på rikets stat, vid hvars förvärfvande de militära tjänstären icke inberäknats för erhållande af pensionsrätt, utan denna grundlagts genom tjänstemeriter och tjänstetid vid sidan af den militära tjänsten eller efter den militära tjänstemannens öfverflyttande till pensionsstat; och kunde, enligt direktionens förmenande, i förra fallet den i arméns fullmäktiges ofvanberörda framställning omförmälda afdragsskala lämpligen användas, under det att i senare fallet fyllnadspensionen borde utgå oafkortad.

Den af direktionen sålunda gjorda uppdelningen ansåge öfverste Nordensvan för sin del innebära det riktiga uppslaget i frågan. Hvad beträffade den förra gruppen, hade emellertid, sedan direktionens berörda yttrande afgafs, en omständighet tillkommit, som måste beaktas. I det förslag till nytt reglemente för arméns pensionskassa, som uppgjorts af det senast församlade krigsbefälet, hade nämligen i § 10 intagits ett stadgande af innehåll, att för den delägare i arméns pensionskassa, som från militär tjänst öfverginge till annan statstjänst, med hvilken följde skyldighet att för förvärfvande af ny pensionsrätt erlægga retroaktiv afgift, skulle denna afgift erläggas af arméns pensionskassa. En sådan person blefve alltså, vare sig han uppnått pensionsålder eller icke,

utan någon kostnad för sig öfverflyttad till de pensionsrättigheter, som åtföljde hans nya tjänst; och då han för tillgodonjutande af denna rätt finge beräkna sin militära tjänstetid, syntes hvarje berättigande till militär pension vara uteslutet. Han komme därigenom i samma belägenhet, som om han från början innehåft civil tjänst, och finge sannolikt åtnjuta högre pension och längre tjänstetid. Om han möjligen genom en sådan öfverflyttning skulle komma i åtnjutande af lägre pension än den militära, hvartill han kunde vara berättigad, skulle han säkerligen föredraga att först taga afsked med militär pension och sedan söka den civila tjänsten. Med hänsyn till de personer, som här vore i fråga, borde sålunda i förslaget till nytt reglemente för arméns pensionskassa införas en bestämmelse af innehåll, att de icke ägde rätt till militär pension.

Härefter återstode endast att tala om den grupp af pensionstagare, som först efter afgang från militär tjänst med pension och fyllnadspension tillträdde civil tjänst med lön på stat. Om denna tjänst vore af den beskaffenhet, att den kunnat förenas med innehafvandet af militär tjänst, — såsom t. ex. gymnastiklärare- eller annan öfningslärarebefattning vid allmänt läroverk — borde dess innehafvare vara att hänföra till den här ofvan omnämnda grupp, som skulle uppbära den militära pensionen oafkortad. Då det emellertid kunde anses vara med svårighet förenadt att afgöra, om den civila befattningen vore af det ena eller andra slaget, ansåge öfverste Nordensvan det af praktiska skäl vara nödvändigt, att alla militära pensionärer i detta afseende behandlades på det sätt, att de finge vidkännas visst afdrag i den militära pensionen, så länge de åtnjöte civil lön. Det syntes billigt, att detta afdrag stode i något förhållande till storleken af den civila lönen, och vore den af arméns fullmäktige år 1903 förordade afdragsskalan i sådant afseende den, som med största rättvisa motsvarade ändamålet. Med tillämpning af densamma skulle den militära pensionstagare, som tillträdde civil tjänst med lön på rikets stat till belopp, öfverstigande 1,000 kronor, drabbas af en minskning i fyllnadspensionen, uppgående till nedanstående procenttal af den civila lönen, nämligen:

för lön öfverstigande 4,000 kronor	40 procent,
» » » 3,000 men icke 4,000 kronor	30 »
» » » 2,000 » » 3,000 »	20 »
» » » 1,000 » » 2,000 »	10 »

För lön af 1,000 kronor eller lägre belopp syntes afdrag icke berättigadt.

Om en löntagare af ifrågavarande kategori komme i åtnjutande af pension för sin civila tjänst, skulle enligt gällande bestämmelser den militära pensionen åter utgå med fullt belopp, men den civila pensionen, därest densamma utginge enligt den nya pensionslagen, minskas till en tredjedel. Att nu söka erhålla en ändring i dessa nyligen utfärdade bestämmelser syntes knappast kunna sättas i fråga, men däremot borde såsom tillägg till punkt 9 i 1877 års pensioneringsgrunder stadgas, att för den, som åtnjöte civil pension enligt äldre bestämmelser än de i lagen af den 11 oktober 1907 införda, afdrag i fyllnadspensionen skulle ske enligt samma grunder som för den, hvilken samtidigt uppbure civil lön å rikets stat.

Någon ändring i det i första stycket af berörda punkt 9 införda stadgandet om pensionsförlust för visst fall syntes icke böra ifrågasättas.

Slutligen har öfverste Nordensvan afgifvit förslag till den ändrade lydelse af punkt 9, som påkallades af hvad han i ämnet anført.

Öfver öfverste Nordensvans betänkande har direktionen öfver arméns pensionskassa den 10 februari 1909 inkommit med infordradt utlåtande, däri direktionen anført i hufvudsak följande.

Hvad beträffade sådana delägare i arméns pensionskassa, hvilka enligt det af krigsbefälet år 1907 uppgjorda förslaget till ändradt reglemente för kassan skulle under vissa förhållanden kunna inlösas i annan pensionsinrättning, erfordrades enligt direktionens åsikt icke, såsom öfverste Nordensvan ansett, att i 1877 års pensioneringsgrunder infördes något stadgande därom, att rätten till fyllnadspension för dessa delägare därmed skulle upphöra. Komme arméns pensionskassa att inlösa delägare i annan pensionsinrättning, upphörde nämligen i och med det samma hans rätt till pension ur kassan, hvilken rätt åter enligt pensioneringsgrunderna vore en nödvändig förutsättning för rätten till fyllnadspension.

Direktionen kunde icke heller godkänna den af öfverste Nordensvan uttalade åsikten rörande svårigheten att afgöra, huruvida en civil beställning, hvartill militär pensionstagare utnämnes, vore af den art, att den militära pensionen borde utgå oafkortad, eller af det slag, att pensionstagaren borde vidkännas visst afdrag i fyllnadspensionen. Det skulle visserligen kunna hända, att i något enstaka undantagsfall komme att erfordras nådigt afgörande efter direktionens förslag, huruvida viss tjänst borde hänföras till det ena eller andra slaget, men svårigheten vore ringa, då tjänsternas natur vore väsentligt olika. Något reelt skäl, hvarför en militär pensionstagare, som tillträdde civil tjänst, skulle lida af-

drag i fyllnadspensionen, medan han före afskedstagandet skulle fått uppbära såväl den militära som den civila lönen oafkortade, kunde direktionen så mycket mindre finna vara för handen, som en efter uppnådda 50 år (den lägsta militära pensionsåldern) till civil befattning utnämnd person, ehuru pliktig att erlægga pensionsafgifter för denna befattning, icke kunde annat än möjligen i sällsynt undantagsfall uppnå pensionsrätt enligt 1907 års civila pensionslag, till följd hvaraf statsverket i allmänhet finge uppbära hans pensionsafgifter för den civila tjänsten utan att behöfva sedermera till honom utbetala pension för densamma.

Beträffande de militära pensionstagare, som samtidigt åtnjöte civil pension enligt äldre rättsgrunder än de i 1907 års pensionslag gifna, gällde för närvarande enligt 1877 års pensioneringsgrunder den bestämmelsen, att den militära pensionen skulle minskas med ett belopp, motsvarande två femtedelar af den civila pensionen. För dem gällde icke det af 1908 års Riksdag gjorda medgifvandet, att pensionsafdrag icke skulle äga rum, när den civila och den militära pensionens sammanlagda belopp icke öfverstege 3,000 kronor. Något särskildt skäl, hvarför dessa skulle sättas i en sämre ställning än öfriga pensionstagare, syntes dock icke föreligga, hvarför direktionen hemställde, att Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen måtte för dessa pensionärer medgifva samma lindring i pensionsafdrag, som år 1908 beviljats för de under 1907 års pensionslag lydande pensionärer. Detta skulle tillämpadt på de militära pensionstagarna innebära, att civil lön eller civil pension af hvad slag som hälst finge uppbäras oafkortad tillsammans med militär pension, om det sammanlagda beloppet af den sistnämnda och den civila lönen eller pensionen icke uppginge till 3,000 kronor, samt att, om beloppet öfverstege 3,000 kronor, afdrag skulle äga rum å den militära pensionen endast i den mån, som erfordrades, för att den militära pensionen tillsammans med den civila lönen eller pensionen icke skulle öfverstiga 3,000 kronor.

Det genom nådiga kungörelsen den 8 juli 1908 gjorda tillägget till punkt 9 i 1877 års pensioneringsgrunder: »skolande dock, i fall den andra pensionen utgår enligt de i lagen angående civila tjänstnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder, minskning i fyllnadspensionen icke äga rum» ansåge direktionen numera, vid bifall till den af direktionen ifrågasatta ändrade lydelsen af punkt 9, icke böra uttryckas i form af undantag utan i stället i positiv form.

Vidare ansåge direktionen, att vid tillämpning af den föreslagna afdragsskalan borde iakttagas, att lön- eller pensionstagare i viss grupp

icke finge lida större afdrag, än att åt honom i sammanlagd inkomst af den militära pensionen och den civila lönen eller pensionen bibehölles så mycket som han ägt behålla, om afdraget skolat beräknas å högsta löne-(pensions-)belopp inom närmast lägre grupp efter för den gruppen bestämdt procenttal.

Slutligen hemställde direktionen, under åberopande af hvad direktionen i ärendet anför, att omförmälda punkt 9 måtte erhålla följande lydelse, nämligen:

»9.

Pensionstagare, som tillträder lön, hvarmed pensionsrätt enligt dessa grunder är förenad, får icke uppbära fyllnadspension.

Pensionstagare, som innehar annan lön eller pension på rikets stat för sådan tjänst, som med vederbörligt tillstånd får bestridas jämsides med den militära tjänsten, äger uppbära fyllnadspensionen oafkortad.

Pensionstagare, som för tjänst af annat slag, än i näst föregående tvenne stycken omförmälda, innehar lön eller pension på rikets stat, skall, så vida denna andra lön eller pension öfverstiger 1,000 kronor, i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande nedan angifna procenttal af nämnda lön eller pension, nämligen:

för lön eller pension öfverstigande	4,000 kronor	40 %
» » » » »	3,000 men icke 4,000 kronor.		30 %
» » » » »	2,000 » » 3,000	»	20 %
» » » » »	1,000 » » 2,000	»	10 %;

dock att, om med tillämpning häraf sammanlagda beloppet af pensionen från arméns pensionskassa, fyllnadspensionen och här nämnda lön eller andra pension skulle understiga 3,000 kronor, afdrag å fyllnadspensionen skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att militärpensionen tillhopa med lönen eller den andra pensionen icke må öfverstiga 3,000 kronor,

samt med iakttagande vid afdragsskalans tillämpning att för lön eller pension i viss grupp icke må göras större afdrag än att åt innehafvaren i sammanlagd inkomst af den militära pensionen och den civila lönen eller pensionen bibehålles så mycket, som han ägt behålla, om afdraget skolat beräknas å högsta belopp inom närmast lägre grupp efter för den gruppen bestämdt procenttal.»

Slutligen ville direktionen erinra därom, att direktionen redan i sitt den 14 november 1906 afgifna yttrande rörande väckt förslag om ändring af 1877 års pensioneringsgrunder på anförda skäl hemställt om upphäfvande af den i nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904, angående löne- och pensionsreglering för folkskoleseminarierna, gifna bestämmelsen, att pension af statsmedel till öfningslärare vid sådant seminarium icke finge öfverstiga 3,000 kronor. Då denna bestämmelse icke syntes vara upphäfd genom 1907 års lag angående pension för civila tjänstinnehafvare, ansåge sig direktionen böra vidhålla sin i omförmälda yttrande gjorda hemställan, att nämnda bestämmelse måtte förklaras icke vara tillämplig på pensionär i arméns pensionskassa, som åtnjöte fyllnadspension af de till arméns pensionering anvisade statsmedel.

Jämlikt erhållen nådig remiss har jämväl statskontoret afgifvit underdånigt yttrande i föreliggande fråga, hvilket är dateradt den 15 mars 1909. Däri har statskontoret anfört hufvudsakligen följande.

Genom 1908 års Riksdags på Eders Kungl. Maj:ts framställning fattade beslut om ändring af 9 punkten i 1877 års pensioneringsgrunder hade för militär pensionstagare, som tillika innehade civil pension enligt lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907, stadgats frihet från afdrag å den militära fyllnadspensionen; och skulle enligt 16 § nämnda lag den civila pensionen utgå med en tredjedel af det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest därigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen finge ökas med hvad som motsvarade skillnaden. Härjämte hade enligt samtidigt vidtagen ändring af sistnämnda lagrum stadgats, att i händelse vid tillämpning af sålunda gifna bestämmelser sammanlagda beloppet af de båda pensionerna understege 3,000 kronor, afdrag å pensionsbeloppet skulle äga rum endast i den mån, som erfordrades för att pensionen icke skulle öfverstiga 3,000 kronor.

I de fall däremot, då militär pensionstagare uppbure civil lön eller civil pension, som icke utginge enligt pensionslagen, tillämpades fortfarande bestämmelsen i punkten 9 af pensioneringsgrunderna om afdrag å fyllnadspensionen med $\frac{2}{5}$ af hvad sålunda från annat håll uppbures. I afseende härå hade nu af öfversten Nordensvan och direktionen öfver arméns pensionskassa framlagts i hufvudsak sammanställande ändringsförslag i syfte, att i vissa fall intet afdrag skulle äga rum och i andra fall afdraget begränsas enligt en fallande skala.

Såsom framginge af såväl de under senare åren fastställda lönestater för statens ämbetsverk och kårer som ock af lagen angående

civila tjänstnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907, hade numera en alldeles bestämd tendens gjort sig gällande mot förening af tjänster eller pensioner; och hade förbud eller inskränkande bestämmelser i sådant afseende meddelats. Vid sådant förhållande syntes nu föreliggande förslag om införande af väsentliga lättnader i afseende å förening af militär pension med civil lön eller civil pension, som icke utginge enligt pensionslagen, icke stå i öfverensstämmelse med de principer, som i frågor af föreliggande art numera vunnit tillämpning.

Med hänsyn härtill och då särskilda orsaker icke syntes föreligga att ställa militära pensionstagare, af hvilka de flesta redan enligt nu gällande bestämmelser torde vara i nu förevarande afseende bättre lottrade än civila pensionstagare enligt 16 § af ofvannämnda lag, i en ännu mera gynnsam ställning i förhållande till nyssnämnda civila pensionstagare, kunde statskontoret icke biträda förslagen i hvad de afsåge rätt för militär pensionstagare, som innehade lön eller pension för sådan civil tjänst, som med vederbörligt tillstånd finge bestridas jämsides med den militära tjänsten, att, oafsedt storleken af sammanlagda beloppet af pension och lön, eller de båda pensionerna, uppbära den militära fyllnads-pensionen oafkortad.

Hvad beträffade de föreslagna ändringarna i öfrigt, ville statskontoret icke förneka, att ytterligare jämkningar uti ifrågavarande stadgande kunde anses vara af omständigheterna påkallade, särskildt i syfte att den militära pensionen icke skulle, såsom nu kunde inträffa, gå helt förlorad vid förening med civil lön eller civil pension. Bibehållandet af åtminstone så mycket af den militära pensionen, som kunde anses motsvara inbetalta afgifter, kunde icke anses annat än billigt.

En utredning af frågan i sådant hänseende syntes statskontoret önskvärd. Då ett af utsedda kommitterade upprättadt förslag till inrättande af fast aflönadt reservbefäl vid armén torde komma att nödvändig göra ändring af ifrågavarande stadgande i 9 punkten af pensioneringsgrunderna, samt härtill komme, att enligt statskontorets mening dessa vid åtskilliga tillfällen delvis ändrade grunder borde i sin helhet underkastas granskning, ansåge sig statskontoret böra förorda, att en sådan granskning företoges, i hvilket fall någon mera genomgripande partiell förändring i grunderna nu icke syntes böra ifrågasättas.

Emellertid ville statskontoret tillstyrka vidtagande redan nu af en mindre ändring af ifrågavarande stadgande, en ändring som vore att anse såsom en konsekvens af 1908 års Riksdags beslut om tillägg till § 16 pensionslagen. Den lindring i eller frihet från afdrag, som genom nyssnämnda beslut bereddes sådan civil pensionstagare enligt pensions-

lagen, hvilken tillika innehade lön eller annan pension, komme endast den militära pensionstagare till del, hvars tillika innehafvande civila pension utginge enligt pensionslagen. Då statskontoret funne sig kunna i denna del instämma i föreliggande förslag och alltså ansåge skäligt, att denna förmån utsträcktes att gälla äfven militär pensionstagare, som innehade civil lön eller civil pension, som icke utginge enligt pensionslagen, hemställde statskontoret — med erinran att innehafvaren af civil pension, som icke utginge enligt pensionslagen, icke lede någon minskning i samtidigt innehafvande civil lön eller dylik pension — det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen besluta, att punkten 9 i gällande grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar skulle erhålla följande förändrade lydelse, att tillämpas från och med året näst efter det, hvarunder förändringen vidtoges:

»9.

Pensionstagare, som tillträder lön, hvarmed pensionsrätt enligt dessa grunder är förenad, får icke uppbära fyllnadspension.

Den, som åtnjuter annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för arméns pensionering äro anvisade, skall i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda från annat håll uppbär; dock att, därest hvad han med tillämpning häraf skulle i pension från arméns pensionskassa och fyllnadspension uppbära tillsammans med lönen eller den andra pensionen understiger 3,000 kronor, afdrag å fyllnadspensionen skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att sammanlagda beloppet icke må öfverstiga 3,000 kronor; skolande, i fall den andra pensionen utgår enligt de i lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder, icke någon minskning i fyllnadspensionen äga rum.»

Hvad slutligen anginge den i nådiga kungörelsen den 27 augusti 1904, angående löne- och pensionsreglering för folkskoleseminarierna, gifna bestämmelsen, att pension af statsmedel till öfningslärare vid sådant seminarium icke finge öfverstiga 3,000 kronor, delade statskontoret visserligen den af direktionen öfver arméns pensionskassa omfattade meningen, att denna bestämmelse fortfarande vore gällande, äfven sedan pensionslagen tillkommit, men kunde statskontoret däremot icke instämma i direktionens förslag, att denna bestämmelse borde för militär pensionstagares vidkommande upphävas.

Framställning har vidare gjorts om ändring jämväl i ett annat afseende af gällande grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar. Direktionen öfver arméns pensionskassa har nämligen i underdånig skrifvelse den 4 november nästlidet år anmält, att vissa å stat under fjärde hufvudtiteln numera uppförda befattningar vore af den beskaffenhet, att deras innehafvare i fråga om pensionsrätt vore underkastade nämnda grunder. Dessa befattningar vore följande, nämligen: öfverfältläkaren, fältläkaren, fältveterinären och assistenten, uppförda å staten för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, departementsskrifvarna och tygverkmästarna, upptagna å staten för artilleriets tygstater, samt tygverkmästarna, uppförda å staten för fortifikationen. Då det för pröfning af uppkommande frågor om rätt till pension för dessa befattningshafvare vore af vikt, att deras pensionsålder snarast möjligt blefve bestämd, hemställde direktionen, att framställning i ämnet måtte göras till den nu församlade Riksdagen. Med fästadt afseende å de fastställda åldersgränserna för äldre, med omförmälda tjänster jämförliga befattningar ville direktionen för sin del föreslå, att pensionsrättsåldern för öfverfältläkaren bestämdes till 65 år, för fältläkaren, fältveterinären, departementsskrifvarna och tygverkmästarna till 60 år och för assistenten hos sjukvårdsstyrelsen till 55 år. I sammanhang härmed anmälde direktionen, att de i punkt 2 b) och c) i ofvannämnda pensioneringsgrunder upptagna beställningarna »chefen för arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå» och »assistenten å arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå» borde utgå, då dessa beställningar efter arméförvaltningens omorganisation icke längre förefunnes.

Öfver direktionsens framställning har yttrande infordrats från arméförvaltningens artilleri-, fortifikations- och civila departement samt sjukvårdsstyrelse, som i anledning därpå anført, att arméförvaltningen icke funnit något att erinra mot hvad direktionen föreslagit utom i fråga om öfverfältläkarens pensionsålder. Då enligt anmärkning 1 i den för arméförvaltningen gällande stat föreskrefves, att angående den sjukvårdsstyrelsens civilmilitära personal tillkommande pension skulle gälla, hvad för annan dylik personal vore stadgadt, samt de skäl, som uti proposition till 1907 års Riksdag anförts för sänkning af pensionsåldern för, bland andra, öfverfältintendenten till 60 år, måste anses äga tillämpning jämväl å öfverfältläkaren, ansåge nämligen arméförvaltningen, att den sistnämndes rätt att komma i åtnjutande af pension likaledes borde inträda vid uppnådda 60 lefnadsår i stället för vid 65, såsom direktionen föreslagit.

Departements-
chefens
yttrande.

Såsom jag här ofvan erinrat, har Eders Kungl. Maj:t med Riksdagen nästlidet år beslutat vissa ändringar af såväl punkten 9 i 1877 års militära pensioneringsgrunder som § 16 i 1907 års civila pensionslag, hvarigenom de militära pensionstagare, som samtidigt uppbära pension enligt nämnda pensionslag, bereds vissa lindringar i pensionsafdrag. Någon sådan lindring finnes däremot icke medgifven i fråga om förening af militär pension med civil pension, som utgår enligt andra grunder än de i 1907 års pensionslag gifna, eller med civil lön å rikets stat, utan måste pensionstagare i dylikt fall alltid vidkännas afdrag i den militära pensionen. Då det icke synes med billighet öfverensstämmande, att sistnämnda militära pensionstagare i ifrågavarande afseende äro sämre ställda än de förra, anser jag mig böra biträda det af direktionen öfver arméns pensionskassa framställda och af statskontoret tillstyrkta förslaget om sådan ändring af stadgandena i ofvan nämnda punkt 9, att afdrag i den militära fyllnadspensionen skulle äga rum endast om sammanlagda beloppet af den militära pensionen, å ena sidan, samt den civila lönen eller pensionen, å andra sidan, öfverstege 3,000 kronor, samt att, om båda pensionerna eller pensionen och lönen sammanlagda öfverstege 3,000 kronor, afdrag skulle ske endast i den mån, som erfordrades för att summan icke skulle öfverstiga 3,000 kronor.

På de af statskontoret anförda skäl anser jag däremot de af öfverste Nordensvan och direktionen öfver arméns pensionskassa framlagda förslagen om ytterligare ändringar i meranämnda punkt 9 i 1877 års pensioneringsgrunder för närvarande icke böra föranleda till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd.

Då, enligt hvad nämnda direktion anmält, någon pensionsålder icke finnes fastslagen för vissa här ofvan angifna militära tjänstinnehafvare, synas bestämmelser i detta afseende snarast möjligt böra införas i pensioneringsgrunderna. I likhet med arméförvaltningen har jag icke funnit anledning till annan erinran beträffande den af direktionen för de olika beställningarna föreslagna åldersgränsen, än att jag på de af arméförvaltningen anförda skäl anser pensionsåldern för öfverfältläkaren, hvilken åtnjuter öfverstes löneförmåner, böra bestämmas till 60 år eller den för öfverste vid armén gällande åldern.

Under åberopande af hvad jag sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva

dels att punkterna 2 och 9 i de af Kungl. Maj:t med Riksdagen

antagna grunder för pensionering af arméns befäl och underbefäl med vederlikar måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»2.

En hvar af förenämnda ämbets- och tjänstemän, hvilken vid afskedstagandet stått i statens tjänst i 30 år, eller, om han är underofficer vid värfvadt garnisonsregemente eller fortifikationen, i 25 år, samt i öfrigt till arméns pensionskassa erlagt stadgad pensionsafgift, och är till pension ur kassan berättigad, äger att efter erhållet afsked undfå fyllnadspension, beräknad enligt punkten 1 här ofvan, om tillika följande lefnadsår äro uppnådda, nämligen af:

a) generaler af alla grader, generalintendenten, militärbefälhafvaren å Gottland, krigsarkivarien samt vaktmästarna vid militära ämbetsverk och staber 65 år;

b) *öfverfältläkaren*, regements- och sekundchefer äfvensom öfriga chefer för särskildt för sig bestående militära kårer, öfverstarna vid generalstaben och fortifikationen, kommandanten i Boden, öfverfältintendenten, chefen för krigshögskolan, professorn vid generalstaben, fältintendenter, *fältläkaren* och *fältveterinären vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse*, auditörer, sekreteraren vid fortifikationen, regementsläkare, chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsveterinärer, tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare, kassörer och förrådsförvaltare vid fortifikationen, förvaltare vid intendenturkåren, fanjunkarna vid krigsskolan, väbeln vid artilleri- och ingenjörhögskolan, tygunderofficerare, verkmästare, besiktningsrustmästare, *tygverkmästare*, *departementsskrifvare*, tygskrifvare, fabrikskrifvare, tyghandtverkare, gevärshandtverkare och handtverkare vid trängen 60 år;

c) öfriga i mom. b) ej upptagna regementsofficerare, regementsintendenter, intendenter, bataljonsläkare, *assistenten vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse*, sjukhusläkaren med bataljonsläkares lön vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsstallmästare, bataljonsveterinärer 55 år;

d) officerare af kompaniofficers grad, underintendenter, underofficerare med undantag af fanjunkarna vid krigsskolan och tygunderofficerare, äfvensom musikpersonal 50 år.»

»9.

Pensionstagare, som tillträder lön, hvarmed pensionsrätt enligt dessa grunder är förenad, får icke uppbära fyllnadspension.

Den, som åtnjuter annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för arméns pensionering äro anvisade, skall i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar af hvad han sålunda från annat håll uppbär; dock att, därest hvad han med tillämpning häraf skulle i pension från arméns pensionskassa och fyllnadspension uppbära tillsammans med lönen eller den andra pensionen understiger tre tusen kronor, afdrag å fyllnadspensionen skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att sammanlagda beloppet icke må öfverstiga tre tusen kronor; skolande, i fall den andra pensionen utgår enligt de i lagen angående civila tjänstnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder, minskning i fyllnadspensionen icke äga rum»,

dels ock att föreskrift meddelas därom, att de nya bestämmelserna i punkt 9 skola tillämpas från och med den 1 januari 1910.»

Hvad departementschefen sålunda hemställt tacktes, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Ali Söderhjelm.